

KUSTÁR ZOLTÁN

Karasszon Dezső (1924–2008)

Életútja

Karasszon Dezső 1924. február 29-én született Budapesten. Gimnáziumi tanulmányait Budapesten és a Sárospataki Református Gimnáziumban végezte, majd a sárospataki Református Theologiai Akadémián tanult (1942–1947).¹

1947-ben előbb Átányban, majd Miskolcon lett segédlelkész. 1949 márciusában a svájci református egyház ösztöndíjával Bazelbe mehetett, ahol a teológiai fakultáson három féléven át sémi nyelvészetet és

különböző ószövetségi tantárgyakat hallgatott. Ebben az időben két nagyírű ószövetséges oktatót Bazelben: Walther Eichrodt, akinek ószövetségi teológiáján nemzedékek nevelkedtek, és Walter Baumgartner, aki az egyik legfontosabb héber szótár társszerkesztőjeként szerzett magának hírnevet. Kettejük közül Baumgartner volt rá nagyobb hatással: alapos filológiai elemzése, valamint a részletek iránti alázata a fiatal magyar ösztöndíjasnak is követendő ideálja lett.²

Bazelből hazatérve egy féléven át belföldi ösztöndíjasként képezhette tovább magát Debrecenben.³ Ekkor ismerkedett meg leendő feleségével, valamint Kállay Kálmánnal, a debreceni Theologiai Akadémia ószövetséges tanárával, akit később professzori példaképének tekintett.⁴

¹ Karasszon Dezső: Curriculum Vitae. Publikálatlan kézirat, kelt: 1990. május 22., TtREL II.2.c.125 (továbbiakban: Karasszon Dezső 1990), Karasszon István: Curriculum Vitae, In: Karasszon István (szerk.): „...Mert örökké tart szeretete”. Tanulmányok Karasszon Dezső tiszteletére 70. születésnapja alkalmából (A Budapesti Református Teológiai Akadémia Bibliai és Judaisztikai Kutatócsoportjának kiadványai, 7), Budapest, 1994 (továbbiakban: Karasszon István 1994), 3.

² Kustár Zoltán: Dr. Karasszon Dezső professzor (1924–2008) élete és tudományos munkássága, In: Baráth Béla Levente–Gonda László (szerk.): Orando et laborando. A Debreceni Református Hittudományi Egyetem évkönyve a 471. tanévről (2008/2009). Debrecen, 2010, 49–57 (továbbiakban: Kustár Zoltán 2010), 49.

³ Tóth Kálmán: Doktori laudáció. Publikálatlan kézirat, kelt: 1990. június 21. (továbbiakban: Tóth Kálmán 1990), 1.

⁴ Fekete Katalin: Karasszon Dezső pályája, Hajdú-bihari Napló (1995)/január 26., 5 (továbbiakban: Fekete Katalin 1995), 5.

Karasszon Dezső 1951-től a szegvár-mindszenti, 1953-tól pedig a szentes-alsópárti gyülekezetben volt segédlelkész. A mártélyi gyülekezet 1955-ben, majd a tiszafüredi gyülekezet 1964-ben választotta meg lelkipásztornak.⁵

Gyülekezeti teendői mellett az önképzésre és a tudományos munkára is nagy hangsúlyt fektetett. 1959-ben dolgozatot írt a zoltárok és a kultusz kapcsolatáról. Minden bizonnyal ennek az írásnak köszönhető,⁶ hogy még ugyanebben az évben, mint külsős tag, meghívást kapott a Magyar Bibliatanács Szöveggondozó Bizottságába, és bekapcsolódhatott az új protestáns bibliafordítás (1975) előkészítésének munkálataiba. 1964 januárjától a bizottság rendes tagja lett, 1965-től pedig már ő készítette sajtó alá és látta el jegyzetekkel Ézsaiás és négy kispróféta könyvének próbafordítását,⁷ majd dr. Pálffy Miklós korábbi elnök feladatait átállalva rendezte sajtó alá végső kiadásában az Ószövetség csaknem kétharmadát.⁸ Nyugdíjba vonulásáig tagja maradt a Magyar Bibliatanács (később: Magyar Bibliatársulat) Szöveggondozó Bizottságának, és jelentős szerepet vállalt az új protestáns bibliafordítás 1990-es revíziójának munkálataiból is.⁹

A Debreceni Református Teológiai Akadémia Ószövetségi Tanszékére 1977-ben kapott kinevezést.¹⁰ Bár a gyülekezeti munkát nem szívesen hagyta ott, 1980-ban családjával együtt Debrecenbe költözött, és egészen nyugdíjba vonulásáig teljes szívvel és lélekkel látta el ezt a feladatot.

Karasszon Dezső 45 féléven át végezte az ószövetségi és vallástörténeti tárgyak oktatását. Az 1987/88. tanévben a Teológiai Akadémia dékánja volt. 2000 februárjában vonult nyugdíjba. 2008. október 25-én, rövid betegség után, 84 éves korában érte a halál.

Tudományos és oktatói tevékenysége

Karasszon Dezső egyetemi oktatóként mindenekelőtt a gyakorlati lelkipásztori szolgálatra kívánta hallgatóit felkészíteni. A szakirodalom eredményei között aszerint válogatott, hogy azok mennyire szolgálják az Ige jobb megértését, az építő jellegű prédikáció írását. A szakkönyvek alapos ismertetése vagy az eltérő álláspontok kritikai ütköztetése helyett a letisztázott, általa helyesnek elfogadott

5 Lelkészi törzskönyvi lapjának (TtREL I.1.2.19) adatai alapján: Kustár Zoltán 2010, 49.

6 Karasszon Dezső szóbeli közlése, valamint életrajzi utalása (Karasszon Dezső 1990) alapján.

7 Tóth Kálmán 1990, 1.

8 Számszerűleg az Ószövetség 630 fejezetét, lásd Karasszon István 1994, 3. A kérdéshez lásd még Karasszon Dezső 1990.

9 Ehhez lásd visszaemlékező írását: A Bibliafordító Bizottság munkamódszere, RE 46 (1994)/3, 56–57.

10 Karasszon István 1994, 3.

nézetek közérthető közvetítésére törekedett.¹¹ Tradíciótörténeti kutatási módszere és e módszer eredményeinek összegző közvetítése mellett¹² nagy hangsúlyt fektetett a vallástörténeti vonatkozások felmutatására, és az ókori elképzelésekkel szemben a bibliai gondolkozásmód sajátos jellegeinek felmutatására. Kiválóan tudott görögül és latinul, folyékonyan beszélt németül, értett és olvasott hollandul, angolul és franciául. Szemináriumi foglalkozásai általában egy kiválasztott, idegen nyelvű „alpmű” közös olvasásából és megbeszéléséből álltak.

Pedagógusként igyekezett minden hallgatóból a legtöbbet kihozni. A teológusok rendszeres elfoglaltságait nem nézte jó szemmel: meg volt győződve arról, hogy a felkészülés idejét nem szabad másra fecsérelni. Nála a jeles hallgató sem kapta meg a legjobb jegyet akkor, ha nem teljes erejével készült a vizsgára, viszont a szerényebb képességű diák is kaphatott jó osztályzatot, ha a tanulás során megtett mindent, ami tőle tellett.

A közegyházi feladatok nem csábították: számára minden óra, amit nem oktatással vagy kutatással töltött, elvesztegetett időnek számított. A dékánásban is csupán kikerülhetetlen kötelességet látott. Kollégái pártoskodásaitól igyekezett távol tartani magát, és csak annyira folyt bele az intézményi ügyekbe, amennyire ezt tanszéki munkája feltétlenül megkövetelte. Hol önként félreállva, hol margóra szorítva, szelíd alázattal végezte munkáját: mély hite, alapvetően vidám természete és eltökélt odaszánása megvédte attól, hogy az észlelt visszasságokba belekeseredjen.

Az Ószövetségi Szaktanfolyam, majd a Doktorok Kollégiuma munkájába kezdettől fogva bekapcsolódott.¹³ Az Ószövetségi Szekció elnökeként (1991–1997) gondos szervezéssel állította össze az ülések programját, biztatta munkára az Ószövetség iránt érdeklődő lelkészeket, segítette felkészülésüket, és kereste saját előadásában is a tudományosság és a gyülekezeti szempontok között a közegyházi viszonyoknak megfelelő jó arányt. Történeti-kritikai elkötelezettsége miatt folyamatosan ki volt téve a konzervatív egyházi körök és a strukturalista/nyelvészeti/holisztikus látásmódot preferálók kritikájának. Mindvégig igyekezett azonban elkerülni, hogy a szakmai ellentétek a személyes kapcsolataira is rátelepedjenek; nem csak rajta múlt, ha ez mindenkivel szemben mégsem sikerülhetett.

Kutatási témáit jórészt aktuális feladatai határozták meg. Doktori disszertációját (1990) a bibliai teológia tárgyköréből írta, aminek oktatását 1983-ban kellett átvennie. A mű, egyetemi jegyzet gyanánt, a bibliai prófétizmus jelenségét és az

11 Karasszon Dezső nyilatkozata alapján: Fekete Katalin 1995, 5., Karasszon István 1994, 4.

12 Tóth Kálmán 1990, 1.

13 Karasszon István 1994, 3.

írópróféták teológiáját tárgyalja.¹⁴ A Jubileumi Kommentár első kiadásához ő készítette el Ézsaiás könyvének magyarát, majd a második kiadás során megbízást kapott Ezékiel könyve mellett a Zsoltárok könyvének kommentálására is. A szakmai közvélemény minden bizonnyal ebben az utóbbi két műben, főleg a Zsoltárokhoz írt magyarázatában fogja majd látni legfontosabb publikációit.¹⁵

Ő maga élete fő művének azt tekintette, hogy az új protestáns (1975) bibliafordítás elkészítésében és annak 1990-es revíziójában részt vállalhatott.¹⁶ A bibliafordítói munka lezáródása után is folyamatosan igyekezett javítani az Ószövetség magyar változatát: tudományos közléseinek jelentős hányada elemzi egy-egy rövidebb szakasz fordítását, és javaslatot kínál annak pontosítására. Nyugdíjasként foglalkozó erejét is jórészt erre koncentrált, s egészen haláláig jelentek meg idevonatkozó írásai.

Több mint száz tudományos közleménye és igehirdetése jelent meg.¹⁷ Igetanulmányokat készített az *Evangelische Predigtmeditationen* című folyóirat számára, négy ízben pedig részt vett a német Bibelwoche előkészítő anyagának összeállításában.¹⁸ Előadást tartott az Európai Lelkészek Konferenciáján Bukarestben (1982), az International Organization for the Study of the Old Testament konferenciáján Loevenben (1989) és Kolozsvárott a teológiai tanárok nemzetközi konferenciáján (1999).¹⁹

Diákjai közül többen lettek ószövetséges kutatók és oktatók (dr. Balla Ibolya, dr. Egeressy László, dr. Kustár Zoltán). Barátai és tisztelői 70. születésnapja alkalmából tanulmánykötettel tiszteltek előtte²⁰, oktatási-nevelési munkájáért, valamint kiemelkedő tudományos tevékenységért pedig 1995-ben Apáczai Csere János-díjjal tüntette ki az oktatási miniszter.²¹

14 Előadások az ószövetségi bibliai theologia köréből, Debrecen, 1986 (A DRTA Ószövetségi Tanszékének tanulmányi füzetei 1.). Előadások az ószövetségi bibliai theologia köréből. II. rész: A próféták (A DRTA Ószövetségi Tanszékének tanulmányi füzetei 2.), Debrecen, 1990. Méltatásához lásd előbb Tóth Kálmán: Doktori laudáció. Publikálatlan kézirat, kelt: 1990. június 6., 1–6, ebben: 2–6., majd kivonatolva: Tóth Kálmán 1990, 2.

15 Így többek között fia és kollégája, Karasszon István is, lásd, Karasszon István 1994, 3.

16 Többszöri személyes közlése alapján Kustár Zoltán: Dr. Karasszon Dezső emlékeztetése, Református Tiszántúl 16 (2008)/6, 26–27. = Studia Theologica Debrecinensis 2 (2009)/1, 109–113 (továbbiakban: Kustár Zoltán 2009).

17 Publikációinak teljes jegyzékét lásd Kustár Zoltán 2010, 52–57.

18 Lásd Karasszon Dezső 1990., Tóth Kálmán 1990, 1.

19 Kustár Zoltán 2009, 27.

20 Karasszon István (szerk.): „...Mert örökké tart szeretete”. Tanulmányok Karasszon Dezső tiszteletére 70. születésnapja alkalmából, Budapest, 1994 (A Budapesti Református Teológiai Akadémia Bibliai és Judaisztikai Kutatócsoportjának kiadványai, 7).

21 Ehhez lásd Fekete Katalin 1995, 5.

Válogatott írásai

Könyvek, könyvfejezetek, egyetemi jegyzetek

- Ézsaiás könyvének magyarázata, In: Jubileumi Kommentár. A Szentírás magyarázata, Budapest, 1972, 635–692. = In: Jubileumi Kommentár. A Szentírás magyarázata [átdolgozott kiadás], Budapest, 1995, 691–748.
- Héber gyakorlókönyv és bibliai arám nyelvtan, Budapest, 1983.
- Előadások az ószövetségi bibliai theologia köréből, Debrecen, 1986 (A Debreceni Református Theológiai Akadémia Ószövetségi Tanszékének tanulmányi füzetek, 1).
- Előadások az Ószövetségi bibliai teológia köréből. II. rész: A próféták (A Debreceni Református Teológiai Akadémia Ószövetségi Tanszékének Tanulmányi Füzetek, 2), Debrecen, 1990.
- A Zsoltárok könyvének magyarázata, In: Jubileumi Kommentár. A Szentírás magyarázata [átdolgozott kiadás], Budapest, 1995, 541–640.
- Ezékiel könyvének magyarázata, In: Jubileumi Kommentár. A Szentírás magyarázata [átdolgozott kiadás], Budapest, 1995, 795–839. = Ezékiel könyvének magyarázata, Debrecen, 1995.
- Istendicséret. Prédikációk három évtizedből, Budapest, 2004.

Tanulmányok

- A XXXIV. zsoltár magyarázata, RE 7 (1955)/17, 390–392.
- A XXV. zsoltár magyarázata, RE 8 (1956)/17, 402–404.
- Megjegyzések Ezsdrás könyvének új fordításához, ThSz ú.f. 3 (1960)/3–4, 104–112.
- A XXIII. zsoltár, RE 14 (1962)/7, 167–168.
- Megjegyzések néhány bibliai hely fordításához, ThSz ú.f. 5 (1962)/5–6, 148–149.
- Az istendicséret helye a Zsoltárok könyvében, ThSz ú.f. 25 (1982)/6, 351–353.
- Bemerkungen zum Psalm 146, In: Schunk, E. D. – Augustin, M. A. (Hg.): Goldene Äpfel in silbernen Schalen: Collected communications to the XIIIth Congress of the International Organization for the Study of the Old Testament. Leuven 1989 (Beiträge zur Erforschung des Alten Testaments und des antiken Judentums, 20), Frankfurt a. M. – Bern, 1992, 123–127.
- A Vizsolyi Biblia magyarázatai II., ThSz ú.f. 35 (1992)/1, 25–27.
- Az Ószövetség az ókeresztény és a középkori egyház írásmagyarázatában, ThSz ú.f. 35 (1992)/2, 67–69.
- A második parancsolat (2Mózes 20,2–6), ThSz ú.f. 36 (1993)/1, 24–27.
- Nevelés a Bibliában és az ókori Keleten, Keresztény Nevelés 1 (1993)/2–3, 12–15.
- A Bibliafordító Bizottság munkamódszere, RE 46 (1994)/3, 56–57.
- „Dávid utolsó szavai” (2Sám 23,1–7), In: Barcza József–ifj. Fekete Károly (szerk.): „Krisztusért járva követségben...” Tanulmányok Fekete Károly és Lenkeyné Semsey Klára professzorok tiszteletére, Debrecen, 1996, 247–253.

- Mózes elhívásának története a 2Móz 3 alapján, In: Tenke Sándor–Karasszon István (szerk.): „Fölbuzog szívem szép beszédre” Tanulmányok D. Dr. Tóth Kálmán tiszteletére 80. születésnapja alkalmából, Budapest, 1997, 81–95.
- Exodus 4,24–26 magyarázata, RE 49 (1997)/1, 9–10.
- Gondolatok a 89. zsoltárról, RE 49 (1997)/3, 55–58.
- Az aranyábécé „Hé” strófája (Zsoltárok 119,33–40), RE 49 (1997)/4, 74–75.
- Hebraica veritas Ez. 28,11–19-ban, ThSz ú.f. 40 (1997)/3, 130–131.
- A Prédikátor könyve – problémák és eredmények, RE 50 (1998)/5, 106–111.
- Az új protestáns bibliafordítás eredményei és feladatai, ThSz ú.f. 41 (1998)/3, 134–138.
- Mózes. A kutatás újabb eredményei, ThSz ú.f. 42 (1999)/2, 66–70.
- Habakuk könyve az újabb kutatás fényében, ThSz ú.f. 42 (1999)/5, 254–261.
- Fordítási gondok, RE 51 (1999)/3,72.
- Megrepedt nádszál, füstölgő mécses. Ézs 42,3 magyarázata, RE 51 (1999)/9, 199.
- Új módszer a zsoltárkutatásban, Confessio 24 (2000)/4, 102–111.
- Modern megoldás-kísérletek a bibliafordításban, ThSz ú.f. 44 (2001)/1, 4–5.
- A Szövetség Könyve néhány textusának fordítása, RE 53 (2001)/6, 127.
- A feltámadás ígérete. Az Ez 37 magyarázata, RE 53 (2001)/11, 249–250.
- A bibliafordító munka szükséges korlátai, ThSz ú.f. 45 (2002)/2, 86–88.
- A bibliafordítás nehézségei és lehetőségei, RE 54 (2002)/7–8, 158–159.
- Elég-e a „hebraica veritas”, ThSz ú.f. 45 (2002)/3, 141–142.
- Egy régi félreértés a bibliafordításban, RE 55 (2003)/11, 248.
- Amikor az egyszerűbb fordítás a hűségesebb, RE 57 (2005)/2, 35.
- Varia lectio – varia exegesis, RE 58 (2006)/4, 81–82.
- A kontextus fontossága az exegézisben. Főhajtás Károli Gáspár bibliafordítása előtt, RE 60 (2008)/1, 7–8.
- Scriptura Scripturae interpres: Ezékiel 28 és a teremtéstörténet, Igazság és Élet 2 (2008)/4, 152–155.

Könyvismertetések

- H.-J. Kraus: Izráel istentisztelete (Gottesdienst in Israel. Grundriss einer Geschichte des alttestamentlichen Gottesdienstes, München, 1962), ThSz ú.f. 6 (1963)/3–4, 121–122.
- A. Schwarz-Barth: Igazak ivadéka, Budapest, 1962, ThSz ú.f. 6 (1963)/7–8, 254–255.
- A teremtéshit (Westermann, C.: Genesis 1–11, Neukirchen-Vluyn, 1974), ThSz ú.f. 20 (1977)/1–2, 47–50.
- Tóth Kálmán: A régészet és a Biblia (Budapest, 1978), ThSz ú.f. 22 (1979)/5, 311–312.
- G. Fohrer zsoltárkommentárja (Fohrer, G.: Psalmen, Berlin–New York, 1993), ThSz ú.f. 40 (1997)/4, 260k.
- Új utakon a zsoltárkutatás? (Seybold, K.–Zenger, E. /Hg./: Neue Wege der Psalmenforschung, Freiburg in Breisgau, 1994), ThSz ú.f. 43 (2000)/4, 262k.
- Előadások az izráeli vallás történetéről (Baumgartner, W.: Geschichte der israelitischen Religion. Basler Vorträge, notiert von Dezső Karasszon, Debrecen, 2004), ThSz ú.f. 47 (2004)/2, 117–118.